

בחינת גידול קישואים בהדליה בבית צמיחה בבקעת הירדן חורף 2012/13

שמשון עומר, דוד סילברמן, תמר אלון - שה"מ, משרד החקלאות
אפרים ציפילביץ, זיוה גלעד, מאיר אחיעם, - מו"פ בקעת הירדן
אורי אדלר - מועצת הצמחים

תקציר

בחורף 2012-13 נבדקו הזנים ריוון (טיפוס צוקיני), רגינה ומגייק (טיפוס קוקוצלה) בגידול בהדליה בחממה בבקעת הירדן. הגידול הודלה על מוטות במבוק. ההפריה בוצעה באמצעות דבורי במבוס. בנוסף, נבחנה השפעת ריסוס במוסת צמיחה (אגריטון) על איכות ההפריה והחנטה. נתקבל יבול של 10 ק"ג/מ"ר בזן רגינה, 8 ק"ג/מ"ר בזן ריוון ו- 6 ק"ג/מ"ר בזן מגייק. הטיפול ההורמונלי לא השפיע על היבול אולם השפיע על גודל הפרי.

מבוא

גידול קישואים מוכר בבקעה כגידול לשטח פתוח או במנהרות נמוכות בחורף. בשנים האחרונות הגידול נפגע מוירוסים עד כדי שהיבול המסחרי הנקטף הוא מועט ואיכותו ירודה. מאידך, גידול בבתי צמיחה לא צלח בעבר עקב העדר זנים מתאימים וחוסר היכולת לגדל בהדליה תוך ניצול יעיל של חלל החממה. לאחרונה אותרו זנים המאפשרים גידול בהדליה ונוסו שיטות הדליה מתקדמות המאפשרות גידול רציף וארוך בבית הצמיחה. אם בעבר נראה היה כי גידול קישוא בבית צמיחה אינו כדאי עקב יבול נמוך יחסית, הרי שהחממה מאפשרת לגידול את היתרונות הבאים:

- הגנה מפני וירוסים- חממה אטומה ברשת 50 מש יכולה למנוע כניסת כנימות עלה וכנימות עש ששתיהן האחראיות להעברת מרבית מיני הווירוסים שפוגעים בקישוא- בשנים האחרונות השתלט וירוס SLCV שלמעשה מהווה מכת מוות לקישוא בשטח הפתוח גם אם מקפידים על ריסוס אינטנסיבי של קוטלי חרקים.
- קטיף מתמשך של קישוא איכותי בכל חודשי החורף בתנאי הגידול המשופרים המאפשרים המשך צימוח, חנטה רגילה או פרטנוקרפית והתפתחות פרי איכותי גם במהלך חודשי החורף.

שיטות וחומרים

נבדקו הזנים ריוון (טיפוס צוקיני), רגינה ומגייק (טיפוס קוקוצלה) כל זן בארבע חזרות, חמישה מיכלי גידול לכל חזרה של כל זן.

מועד השתילה 15-10-2013, בארגז קלקר במידות 0.8 X 1.3 מטרים וגובה 20 ס"מ,

מצע הגידול- טוף, עומד 4 שתילים למיכל

מבנה- חממה במפתח 11.5 מטר וגובה מרזב של 3.5 מטרים.

טבלה 1: פרוט הטיפולים:

שם הזן	ריסוס במווסת צמיחה	הפריה ע"י דבורי במבוס
רגינה	+	+
רגינה		+
רייון	+	+
רייון		+
מגייק	+	+
מגייק		+

השקיה: 2 שלוחות טפטוף לערוגת מכלי קלקר. דישון: דשן 3+8-5-3 ריכוז 1.5 ליטר למ"ק.

הדליה: לכל צמח הוצמד עמוד מקל במבוק בקוטר של כ- 30 מ"מ. הצמח הוצמד לעמוד בעזרת

חבק (ראה תמונות 1-2). בתחילה נוסתה קשירת הצמח לעמוד בעזרת נדן עלה שקופל ונשבר,

אולם שיטה זו לא הייתה יעילה.

הפרייה: מכיוון שהניסוי בוצע בחממה שבשני מפתחיה האחרים בוצע ניסוי עגבניות, כל הצמחים

הופרו בעזרת דבורי במבוס. בנוסף חולקה כל חלקת ניסוי לשני חלקים כשבחלק אחד רוססו

הפרחים באגריטון בריכוז 1 סמ"ק לליטר. בחודש הראשון, פעם בשבוע ובהמשך פעמיים

בשבוע, הצמחים רוססו באגריטון על רקע של הפרייה אפשרית בדבורי במבוס.

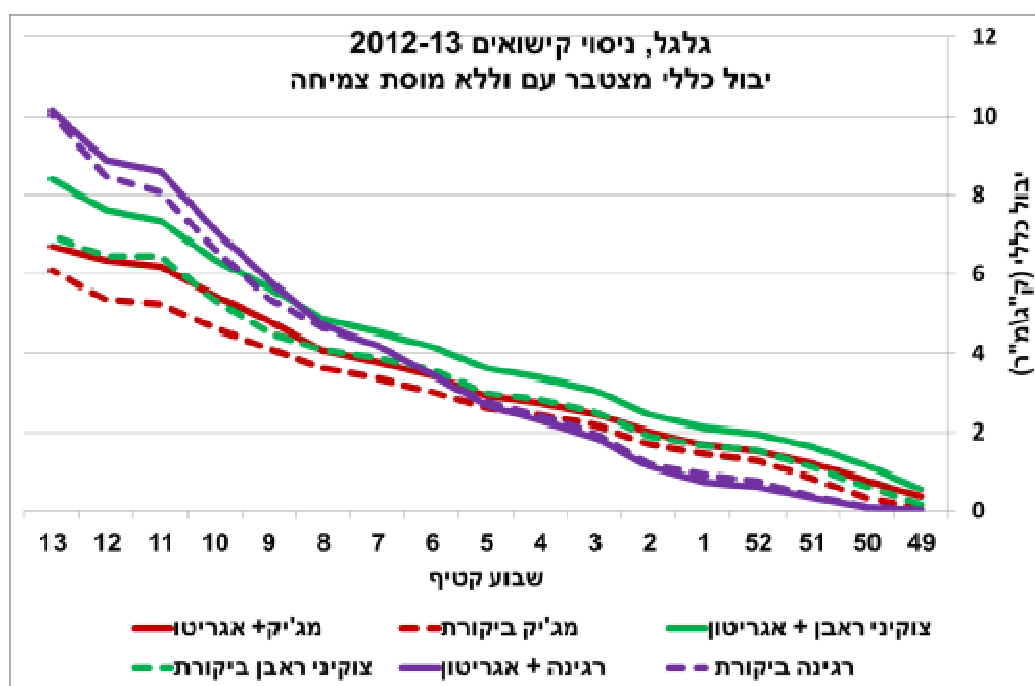
הגנת הצומח: ריסוסים קבועים נגד קימחון. בתחילת הגידול רוססו הצמחים נגד עש הטבק

(מוספילן ואפלורד) ובשמן EOS נגד כנימות עלה ומניעת התבססות של אקריות קורים.

תמונה 1, 2: הדליית קישוא על מוטות במבוק

יבול כללי: באיור מס. 1 ניתן לראות כי עד סוף חודש פברואר- (שבוע 8) צבירת היבול בשלושת הזנים הייתה דומה כשבכל זן מסתמן יתרון ביבול לטיפול החנטה במוסתי צמיחה. מחודש מרץ גדל ההבדל בין הזנים כשהזן רגינה מוביל ביבול, בעמדת אמצע נמצא הזן הצוקיני ריוון ואילו הזן מגייק נחות ביבולו.

איור מס' 1: זני קישוא - יבול כללי מצטבר בק"ג/מ"ר.

*קיים מרוסקים מייצגים יבול של חלקות שחנטו בעזרת דבורי במבוס בלבד בעוד קו רציף מייצג טיפולים של במבוס + אגריטון.

*שבוע קטיף מייצג שבוע בשנה (1 השבוע הראשון בינואר 2013, שבוע 52 השבוע האחרון בדצמבר 2012).

בטבלה 2 מוצגים נתוני משקל ממוצע בכל העונה של פרי בודד לפי הטיפולים.

טבלה 2: משקל פרי ממוצע בעונה

שם הזן	טיפול להפריה	משקל פרי ממוצע (גרם)
מגייק	אגריטון+במבוס	142±2.1
מגייק	במבוס בלבד	128±5.0
צוקיני ריוון	אגריטון+במבוס	170±2.5
צוקיני ריוון	במבוס בלבד	151±2.6
רגינה	אגריטון+במבוס	175±5.2
רגינה	במבוס בלבד	156±5.8

דיון ומסקנות

מתוצאות הניסוי ניתן לראות שאפשר לגדל קישוא בחממה בהדליה בחורף בתנאי ביקעת הירדן ולקבל יכול גבוה של כ- 10 ט/ד' של פרי איכותי בתקופה שבה שטחי הקישוא בשטח הפתוח חוסלו עקב נגיעות קשה בוירוסים.

בנוסף מומלץ להרחיב את המגוון הגנטי ובדיקת זנים נוספים.

יתכן כי ההבדל בין הזנים באביב נובע מיכולת חנטה פרטנוקרפית שונה של הזנים, תופעה המאפיינת את כל צמחי הקישוא שמתחילים מחזור פריחה בפרחי זכר, עוברים לשלב בו יש פרחי זכר ונקבה ומסיימים גידולם בפאזה נקבית פרטנוקרפית. בגידול קישוא רגיל בשטח פתוח הפאזה הפרטנוקרפית אינה באה לידי ביטוי עקב כך שהגידול קצר ולא מצליח להגיע לשלב זה.